

DET FJÄRDE JÄMSTÄLLDHETS- MÅLET

”Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.”

Materialet har tagits fram med medel från Allmänna Arvsfonden

Text: Denise Cresso och Kerstin Kristensen

© Författarna och Bräcke Diakoni

Grafisk form: Duolongo

Illustration sid 17-18: Amanda Delin

Tryck: JustNu

KURSENS UPPLÄGG

TRÄFF 1:

ATT SE VÅLD

Presentationsrunda
Föreläsning – Vad är våld?
Erfarenhetsutbyte
Helikopterperspektiv – Statistik
Hemuppgift

TRÄFF 2:

VÅLDETS NORMALISERINGSPROCESS

Reflektion kring förra gångens tema och återkoppling hemuppgift
Föreläsning – Kvinna i första hand
Erfarenhetsutbyte
Helikopterperspektiv – HANDU våld/levnadsnivå
Hemuppgift

TRÄFF 3:

VEM HAR ANSVAR FÖR VÅLDET?

Reflektion kring förra gångens tema och återkoppling hemuppgift
Föreläsning – Sant eller falskt?
Erfarenhetsutbyte
Helikopterperspektiv – Rödluvan och vargen
Hemuppgift

TRÄFF 4:

VÄRD ATT FÖRSVARAS

Reflektion kring förra gångens tema och återkoppling hemuppgift
Föreläsning – Härskartekniker
Erfarenhetsutbyte
Helikopterperspektiv
Avslutning

FÖRORD

Både män och kvinnor utsätts för våld i nära relationer. I majoriteten av fallen är det dock män som utsätter kvinnor för våld, därför är ett av regeringens prioriterade mål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

(Länsstyrelsen Västra Götalands län 2009)

Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt har fokus på mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. Vi vet av erfarenhet att när människor lär sig om våld och hur våld påverkar en kvinna kan de också se våld mot en man, oavsett funktionsnedsättning eller ej.

Vår verksamhet startade på ett initiativ från kvinnor i intresseorganisationer i Göteborg. Kvinnorna ville sätta fokus på det våld som rapporterats om både i *Slagen Dam* och den första rapporten om mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning, *Våga se*.

Ett samarbete inleddes med Bräcke Diakoni och en förstudie genomfördes. Förstudien visade att en del skrivits men knappt något gjorts. Utifrån förstudien startade projektet *Från ord till handling*, vars fortsättning i skrivande stund pågår och heter *Från handling till vidareutveckling*.

Under åren har vi arbetat med att synliggöra det våld som kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för, och i vilka sammanhang. Vi har som mål att öka handlingsberedskapen för kvinnor med funktionsnedsättning och för yrkesverksamma inom kommun, landsting, rättsväsende med flera. Målet att öka handlingsberedskapen för kvinnor med funktionsnedsättning innebär ett aktivt arbete mot intresseorganisationer av olika slag. Därför har vi sammanställt ett material som vi prövat på grupper med kvinnor från intresseorganisationer som arbetar för personer med funktionsnedsättning.

Göteborg i maj 2011

Denise Cresso och Kerstin Kristensen

TRÄFF 1: ATT SE VÅLD

Du presenterar dig för gruppen genom att fylla i nedan:

Det bästa med att vara kvinna?	Det sämsta med att vara kvinna?
En kvinna jag beundrar:	En bra tidning/en bra film:

BIKUPA: HAR DU STÖTT PÅ VÅLD?

FÖRELÄSNING: VAD ÄR VÅLD?

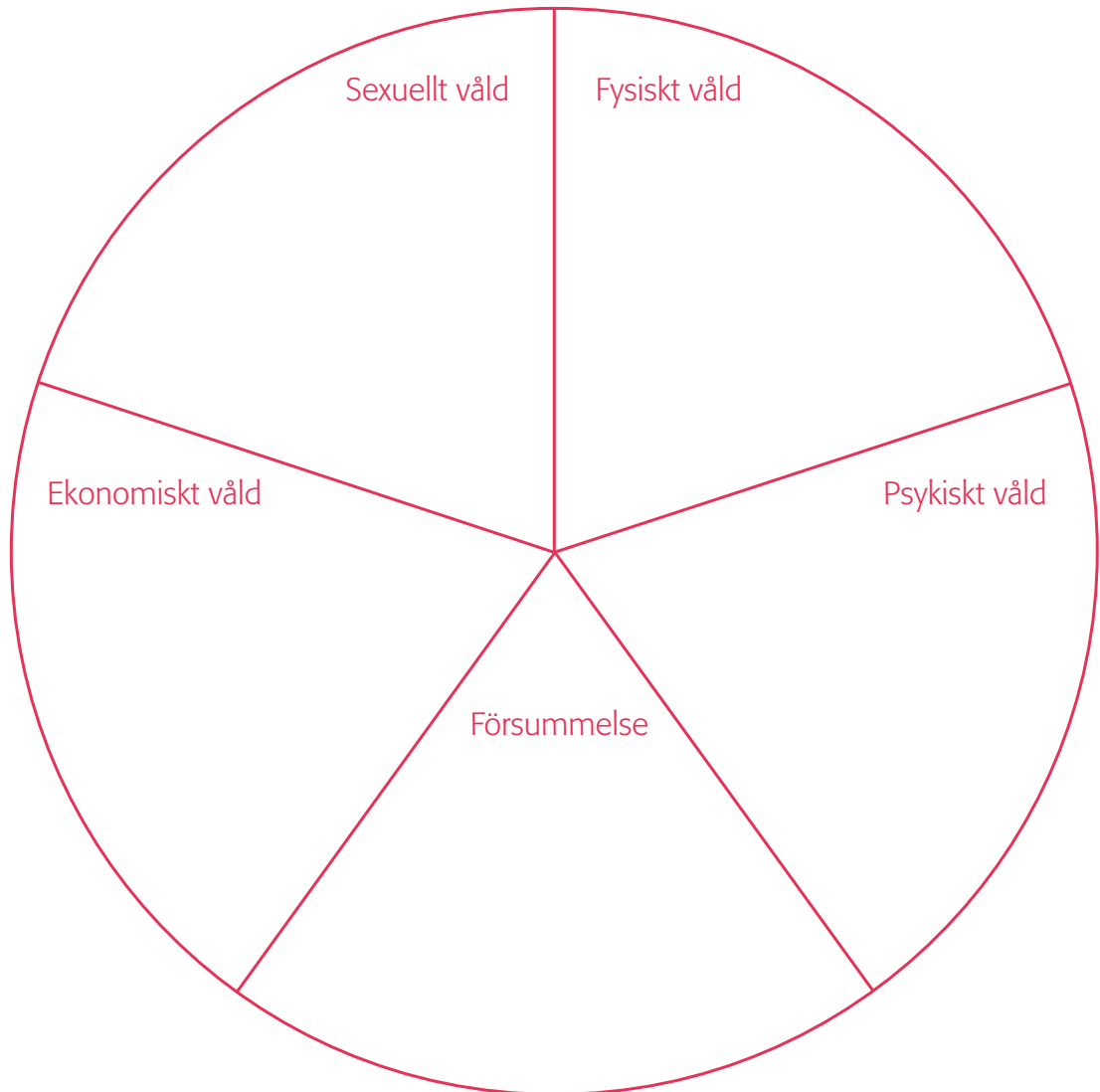

VÄRDERINGSÖVNING:
MAKT OCH KONTROLLHJULET – SÄTT ORD PÅ:

BROTTSRUBRICERING

Fysiskt våld

- misshandel, mord, dråp, grov fridskränkning

Psykiskt våld

- olaga hot/tvång, ofredande, skadegörelse, djurplågeri, hemfridsbrott, överträdelse av besöksförbud, övergrepp i rättsak

Sexuellt våld

- våldtäkt, sexuellt utnyttjande, sexuellt tvång, sexuellt ofredande

Ekonomiskt våld

- stöld, bedrägeri, urkundsförfalskning, egenmäktighet

Försummelse

- SoL, LSS, HSL

Våld är ett brott!

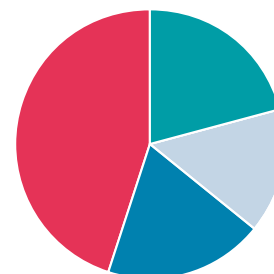
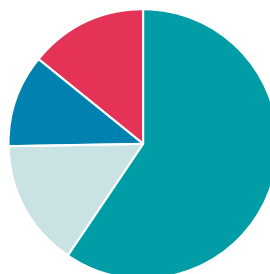
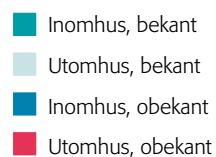
ANMÄLDA MISSHANDELSBROTT

Brottsförebyggande rådet (Brå) samlar varje år in statistik över anmälda misshandelsbrott. År 2010 anmäldes cirka 30 000 misshandelsbrott mot kvinnor. Motsvarande siffra för misshandelsbrott mot män var cirka 46 000. Av de polisanmälda misshandelsbrotten mot kvinnor var gärningspersonen bekant i 74 procent av fallen och nästan två tredjedelar av brotten skedde inomhus. För män var siffrorna nästan de omvända. Här var gärningspersonen obekant i 64 procent av anmälningarna och nästan hälften av brotten skedde utomhus.

Misshandel inkl. grov,
anmälda brott i hela landet 2010

Mot kvinna 15 år eller äldre

Mot man 15 år eller äldre

MÖRKERTAL

De brott som inte anmäls är av naturliga skäl svåra att mäta, det kallas för mörkertalet. Brå uppskattar mörkertalet för misshandelsbrott mot kvinnor till 80 procent, det vill säga bara 20 procent av alla misshandelsbrott mot kvinnor anmäls. I rapporten *Slagen dam* (se nästa sida) var det enbart 15 procent av kvinnorna som hade anmält att de blivit utsatta för våld.

Det innebär att cirka 100 000 kvinnor misshandlas varje år. I genomsnitt föder kvinnor i Sverige 1,5 barn, vilket motsvarar 150 000 barn. Tillsammans utgör våldsutsatta kvinnor och deras barn ungefär lika många människor som invånarna i en större svensk kommun.

ETT SAMHÄLLSPROBLEM?

Slagen dam

Sveriges enda omfångsundersökning gällande mäns våld mot kvinnor kom 2001 och genomfördes av bland andra professor Eva Lundgren.

Frågorna i *Slagen dam* var annorlunda ställda jämfört med andra undersökningar. Istället för att ställa övergripande frågor som "Har du blivit utsatt för våld?" ställdes mer konkreta frågor, exempelvis "Har det hänt att din pojkvän har knuffat dig?"

10 000 enkäter skickades ut som besvarades av cirka 7 000 kvinnor. Huvudresultatet visade att 46 procent av de tillfrågade kvinnorna hade erfarenhet av våld någon gång efter femton års ålder.

Dubbelt utsatta damer?

I *Slagen dam* fanns en möjlighet för de som besvarade enkäten att ange om de hade en funktionsnedsättning eller sjukdom som påverkade deras vardag. När Kerstin Kristensen år 2010 särredovisade gruppen kvinnor med funktionsnedsättning visade det sig att 50 procent av kvinnorna med funktionsnedsättning hade erfarenheter av våld någon gång efter femton års ålder.

DET FJÄRDE JÄMSTÄLLDHETSMÅLET

4. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Vi kan inte betrakta Sverige som ett jämställt land så länge det finns våld som begränsar kvinnors liv.

TRÄFF 2: VÅLDETS NORMALISERINGSPROCESS

Maria blev misshandlad av sin man i femton år. Till slut flydde hon: "Han bröt ner min självkänsla." När Maria ser tillbaka på förhållandet säger hon att det egentligen bara var de första månaderna som var lyckliga. Hon var 17 år och han var hennes förste kille, omtänksam, och ville att de två skulle göra allting tillsammans.

– Han var väldigt charmig och allt var väldigt intensivt.

Efter bara ett halvår kom det första slaget. För att hon inte ville ha sex.

– Det var inget stort bråk, och dagen efter köpte han blommor och bad om ursäkt. Jag godtog hans ursäkt, men kände att det inte var rätt, säger hon.

Hon stannade. Livet ihop fortsatte och paret fick två döttrar. Men slagen, hoten och de nedtryckande orden fanns alltid där.

– Det var bara lugnt när jag gjorde precis som han sa. Och han flyttade fram gränserna hela tiden, det var alltid något nytt som gjorde honom arg. Slagen var inte det värsta. Han bröt ner min självkänsla, sa att jag aldrig skulle klara mig själv, säger hon.

Beslutet att lämna honom växte fram sakta. För tre år sedan tog hon döttrarna, gick till närmaste polisstation, och berättade.

– Jag blev jättebra bemött, men om jag hade vetat då hur lång tid det skulle ta innan alla rättsprocesser var över hade jag nog aldrig vågat lämna honom, säger hon.

Nu är vårdnadstvisten och bodelningen avgjord, och i höstas dömdes hennes före detta man till tio månaders fängelse.

– Det kommer att dröja lång tid innan jag är helt fri. Men jag mår bättre i dag. Jag behöver inte längre vara orolig för vad som ska hända om jag är fem minuter sen från jobbet.

Ur artikel av Stina Berglund, Metro 20110405

FÖRELÄSNING: OM ANNIKA OCH SVEN

Fundera på när tycker du att hon kanske skulle ha lämnat honom?

FILM: DUBBELT UTSATT

Filmen Dubbelt Utsatt handlar om en ung kvinna med en intellektuell funktionsnedsättning som lever i ett våldsamt förhållande. Den visar hennes successiva anpassning till mannens krav och vad det gör med henne.

Filmen är producerad av Grunden Media på uppdrag av Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt (www.grundenmedia.se). Filmen bygger på intervjuer av och med kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning. Även de kvinnor som medverkar i filmen har en intellektuell funktionsnedsättning.

Fundera på vilken betydelse andra tycker att funktionsnedsättningen har i relationen?

Tar vi hänsyn till att det är jobbigt för en man att vara ihop med en kvinna som har en funktionsnedsättning?

FÖRELÄSNING: OM DE TVÅ RAPPORTERNA FRÅN HANDU

HANDU: Levnadsnivåundersökning – döva, hörselskadade, rörelsehindrade och synskadade personer (2005)

Rapporten visar att det är skillnad på levnadsvillkoren för kvinnor och män med funktionsnedsättning. Kvinnorna har sämre hälsa, fler funktionsnedsättningar, sämre ekonomi och arbetar oftare deltid jämfört med männen. Männen har oftare villa och bil jämfört med kvinnorna i undersökningen.

HANDU: Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning (2007)

Undersökningen bygger på den enkät som gjordes i *Slagen Dam* (2001). Enkäten skickades ut till kvinnor i olika intresseorganisationer för personer med funktionsnedsättning. Resultatet visade att kvinnor med funktionsnedsättning är lika våldsutsatta som kvinnor generellt.

TRÄFF 3: VEM HAR ANSVAR FÖR VÅLDET?

Verklighetens brottsoffer och förövare passar inte alltid in i våra föreställningar om "det perfekta brottsoffret" och "den perfekta förövaren". Det syns tydligt i media, det är som sagan om rödluan och vargen. En kvinna som är "ett perfekt brottsoffer" är en kvinna som är moraliskt oantastlig, helt oskyldig och lever ett helt vanligt liv. Det kan till exempel vara en ung tjej med pojkvän som då ska vara etnisk svensk. Det kan också vara en kvinna som både är mor och som är gift. Den utsatta får inte ha ett dåligt rykte.

"Den perfekta förövaren" är en man, som helst ska vara kriminellt belastad, icke etnisk svensk och gärna dömd förut för ett liknande brott.

Då är det enkelt att förstå det hela som den oskyldiga rödluan och den hemska vargen.

Ett brottsoffer som inte motsvarar rödluan får inte den odelade självklara offerstatusen. Istället kan kvinnan själv misstänkas ha orsakat sin brottsutsatthet, genom att ha varit fel klädd, varit på fel plats eller uppfört sig fel. Ja, då får hon helt enkelt skylla sig själv ...

Det finns inget i lagen som ger uttryck för detta, men medias beskrivningar håller sig ofta till ett svart-vitt perspektiv. En kvinna som tidigare haft sex med en man "får inte" sedan neka honom sex. Särskilt inte om hon följt med honom hem ... Är mannen dessutom ung och rik eller känd, då motsvarar hon inte rödluan och han inte vargen. Och unga tjejer som är fulla och blir våldtagna är inga rödluvor, de får skylla sig själva.

Ni kanske minns "Haga-mannen" (2006) som våldtog flera kvinnor i Umeå? Han var inte den perfekta vargen då han var en skötsam tvåbarnspappa med fast anställning.

Tanken är att om vi kvinnor lever anständiga liv så har vi inget att frukta från vanliga svenska män.

SANT ELLER FALSKT?

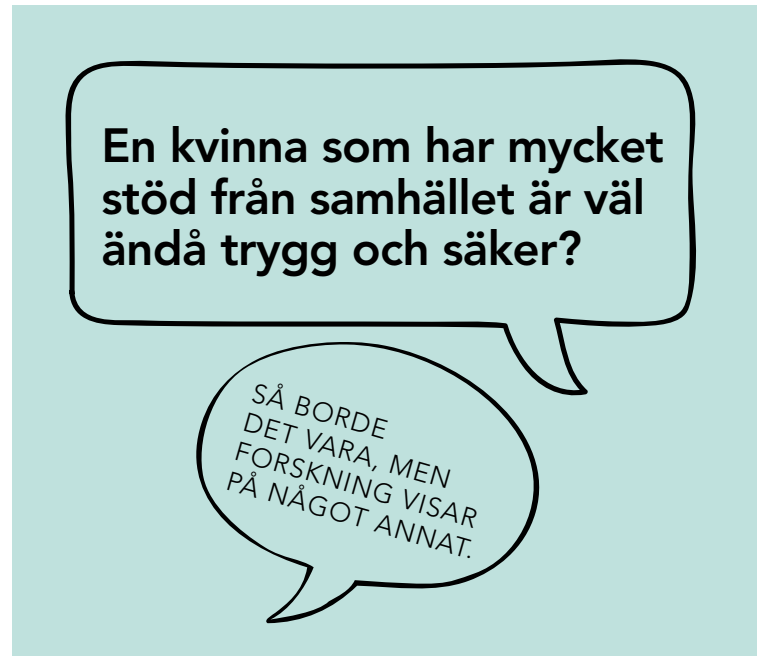
Föreställningarna om mäns våld mot kvinnor är många. Ibland är de felaktiga. Här är några av påståendena vi bemöter i häftet Sant eller falskt?

Att kvinnor med funktionsnedsättning blir våldsutsatta, det kan väl ändå inte vara så vanligt?

(Jo, det är lika vanligt att kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för våld som kvinnor generellt.)

Men även kvinnor kan ju vara våldsamma ...

(Ja, men idag uppfattas det inte som ett folkhälsoproblem.)

Men det är väl ändå ingen som ger sig på en utvecklingsstörd kvinna?

(Jo, forskning visar att just den här gruppen kvinnor kan anses vara en extra utsatt grupp.)

Kvinnor bli väl ändå inte våldsutsatta av män de inte känner ...

(Jo, det är faktiskt ganska vanligt.)

En man som slår måste väl ha dålig impuls kontroll?

(Nej, det stämmer inte. Då skulle han ju också slå andra i sin närhet, vilket han i regel inte gör. Eller slå sin partner på festen eller när de är ute på stan.)

**Hur vet man att
psykiskt sjuka kvinnor
inte inbillar sig att de
blivit utsatta för våld?**

DE FLESTA KVINNOR
BERÄTTAR INTE OM SIN
UTSATTHET, OM INTE
NÅGON FRÅGAR. DET
GÄLLER ÄVEN DENNA
GRUPP KVINNOR.

VEM ÄR ANSVARIG FÖR VÅLDET?

Vem är ansvarig för våldet och vad händer om mannen inte ser våldet?

En kvinna sitter på sista nattbussen hem. Det är bara hon och en man kvar när bussen kommer till ändstationen. Hon går snabbt av och går med snabba steg för att komma iväg så långt före honom som möjligt. Hon vet att hon måste passera en gångtunnel innan hon är hemma. Hon hör hans steg bakom sig och märker att han knappar in på avståndet. Hon börjar springa ...

Vi läser dagligen i tidningar om våld. Vi vet att kvinnor är våldsutsatta och blir våldtagna. Kvinnor inser att de måste ha strategier för att klara sig. Mäns våld mot kvinnor leder till att kvinnor begränsar sina liv för att undkomma våldet. De tar en annan väg hem, tar andra kläder på sig, skaffar sig ett överfallslarm ... Ja, listan kan göras lång!

Vi alla bidrar till och godtar att detta fortgår – att kvinnor inte har samma tillgång till det så kallade offentliga rummet (samhället). Kvinnor begränsas både på vilket sätt de kan delta och vilka möjligheter de har till rörelsefrihet.

Per Isdal arbetar på ATV (Alternativ til vold, Norge), ett center med gruppverksamhet för män som använder våld. Han menar att en man vet att det inte är okej att använda våld, särskilt inte mot en många gånger fysiskt underlägsen kvinna. Istället för att skämmas och göra något åt sin vana att använda våld, förklarar mannen bort våldet med att han blev provocerad, att han inte kunde behärska sig. Det är alltså inte hans fel, utan kvinnans.

Så länge han inte kallar sina handlingar för våld och tar ansvar för dem, så är han ju inte heller en våldsam man som behöver söka hjälp för att sluta använda våld.

Den som utövar våld är alltid ensam ansvarig för sina handlingar!

UPPGIFT TILL NÄSTA GÅNG

Läs Vandringssägen, text tagen från Utbildningsradion.

”Det var alltså en kompis till mig som blev utsatt för väpnat rån. Eller, ja, kompis vet jag nu inte, men bekant. En bekant – det är ju inte vem som helst som blir utsatt för sånt ju. Hur som helst, han var på väg hem från krogen en kväll när en maskerad kvinna kom ifatt honom bakifrån, tryckte en pistol i ryggen på honom och sa: Pengarna eller livet. Så han gav henne sin plånbok då.

Hon blev fast sen och det blev rättegång och grejer. Ja, alltså, det är ju säkert inget fel på honom, egentligen, men, jag menar, det är ju faktiskt ett par små saker man undrar över, faktiskt. Jag menar, för det första: Vad i all sina dar gjorde han ute vid den tiden på natten!

Alltså, halv ett på natten, mitt i centrala Stockholm! Jag menar, lite får han ju faktiskt skylla sig själv också, va.

För det andra måste man ju säga att han var minst sagt utmanande klädd, alltså. Kritstrecksrändig kostym och slips och blanka skor, jag menar, vem som helst kunde ju se att han hade en plånbok, man behöver nu faktiskt inte gå runt och skylta med det på det där sättet! Men så gick det ju som det gick också, ju.

Och för det tredje: Varför gjorde han inget motstånd? Va? Okej, pistol i ryggen säger ni, men det visade sig senare att det bara var en vattenpistol! Hon hade inte alls haft för avsikt att skjuta honom eller någonting, men han lämnar villigt ifrån sig plånboken, sådär bara, utan vidare!

Allt detta visar faktiskt mer än tydligt att han egentligen ville det själv. Och det är ju inte så konstigt – alla människor har ju ett naturligt behov av att ge. Och speciellt män, jag menar, så har det ju varit ända från stenåldern att mannen har ett naturligt behov av att försörja en kvinna.

Dessutom framkom det vid rättegången en hel rad förmildrande omständigheter som gjorde att straffet sänktes: För det första hade kvinnans försvarsadvokat kallat in några av hans kompisar som skulle vittna om hans karaktär. Han hade nämligen under kvällen vid flera tillfällen setts bjuda sina vänner på drinkar. Fullständigt strödde pengar omkring sig, gjorde han. Och det säger ju en hel del om hans karaktär, jag menar, han är sån, helt enkelt. För det andra så hade hon ju varit på samma krog då, och sett honom bjuda runt sig sådär. Och sen så gjorde han ju som sagt inget motstånd sen heller.

Alltså, hur i all världen skulle hon plötsligt kunna förstå att han som verkat så positiv hela kvällen sedan plötsligt inte ville? Ja, och sedan tog det hela ju inte så lång tid heller, han hann ju egentligen inte lida särskilt mycket.

Försvarsadvokaten hade också kallat in en psykologisk expert som kunde vittna om en av de grundläggande biologiska skillnaderna mellan kvinnor och män: Det är nämligen så att kvinnor helt enkelt behöver mer pengar än män – de har större pengadrift, som det heter på fackspråk. Jag menar, kvinnor ska ha till smink, mensskydd och behå, så är det bara, helt enkelt. Jaja.

Så det slutade med att hon frikändes, såklart. Lyckligtvis, får man ju säga. Jag menar, någon rättvisa måste det ju ändå finnas här i världen.”

Okänd författare

TRÄFF 4: VÄRD ATT FÖRSVARAS

DE FEM HÄRSKARTEKNIKERNA

Osynliggörande

Syftet är att tysta eller marginalisera oppositionella personer genom att ignorera dem. Exempel:

- Någon tar upp det du just sagt som om det vore en egen idé eller tar ordet trots att du just börjat prata.
- På ett möte börjar de andra skrapa med stolarna, bläddra i sina papper, viska eller gäspa när du får ordet.

Förlöjligande

Syftet är att genom ett manipulativt sätt framställa någons argument eller en person som löjlig och oviktig. Detta genomförs till exempel genom att använda träffande men ovidkommande liknelser. Även att inför grupp anmärka på en persons yttre är ett sätt. Exempel:

- En kollega skrattar åt ditt uttal och säger att du låter som en person i en kul tv-serie (när du hade något viktigt att säga).

Undanhållande av information

Syftet är att utestänga någon eller marginalisera dennes roll. Exempel:

- Du förstår att dina kollegor haft ett möte där du borde ha varit med.
- Beslut som skulle fattas på ett möte har redan fattats tidigare i informella sammanhang, där inte alla berörda haft tillträde.

Dubbelbestraffning

Syftet är att försätta någon i en situation där personen nedvärderas och bestraffas oavsett vilket handlingsalternativ den väljer. Exempel:

- Du är noggrann med dina arbetsuppgifter. Då ser chefen det som om inget blir gjort. Om du snabbar på får du höra att du slarvar.
- En man beskylls för att inte ta ansvar för hem och barn. Gör han det beskrivs han som omanlig.
- En kvinna som väljer att vara hemma med sina barn före att gå på ett kvällsmöte betraktas som oseriös: Går hon på mötet får hon höra att hon är en dålig mamma.

Påförande av skuld och skam

Syftet är att få någon att skämmas för sina egenskaper, eller att antyda att något de utsätts för är deras eget fel. Detta sker ofta genom en kombination av förlöjligande och dubbelbestraffning. Exempel:

- Trots att du inte informerats om det där mötet får du höra att du själv borde tagit reda på när det var.
- Ingen lyssnar på vad du säger på mötet och du känner att du uttryckt dig på ett dumt eller otydligt sätt.
- En person som sextrakasseras "har sig själv att skylla" med tanke på till exempel klädval.
- Du blir avbruten gång efter annan mitt i en mening och får därmed känslan av att det du säger inte har någon betydelse.

LIKSOM VÅLDTÄKT, TYP

Kan en kvinna bli våldtagen i sin relation eller av någon som hon känner?
 Eller är våldtäkt bara något som sker utomhus av någon okänd?

Hur tänker du just nu?	Håller med	Kan inte ta ställning	Håller inte med
De flesta killar förstår om tjejer vill eller inte vill ha sex med dem.			
Killar har svårt att förstå tjejers nej.			
Killar brukar känna in när tjejer vill.			
En våldtäkt är allt som händer efter att en tjej sagt nej till en kille.			
Båda har samma ansvar för att läsa in och förstå varandra.			
Tjejer som är väldigt fulla och hångrar med killar borde tänka sig för eftersom det finns en risk att killar missförstår dem och vill ha sex med dem.			
Tjejer måste se till att inte bli fulla och ifall de skulle bli fulla måste de akta sig för killar.			
Killar ska ta ansvar för sin sexualitet och inte göra saker som tjejer inte vill, oavsett om tjejerna är fulla.			
Vissa tjejer verkar be om att bli dåligt behandlade av killar.			
Killar har en starkare sexdrift.			
Tjejer har svårt att säga nej.			
Killar har svårt att förstå var gränserna går när de är kära.			
Tjejer måste säga nej ordentligt om de inte vill.			
Tjejer ger ofta dubbla budskap som kan vara svåra att tyda för vissa killar.			

ÖVNING

Du är på en fest där alla känner alla. Det är en del sprit som går runt och de flesta dansar och pratar och allt fler par går undan. Plötsligt hittar du och din väninna er andra väninna gråtande. Hon säger att killen hon är kär i våldtagit henne. Väninnan och killen hade gått in i ett sovrum för att prata och kramas men han ville gå längre. Han brydde sig inte om att hon sa nej. Vad gör ni?

1. Ringer efter ambulans och åker med henne till akuten
2. Säger att åt henne att hon måste polisanmäla
3. Tänker att hon får skylla sig själv som gått med honom
4. Öppet hörn (andra handlingsalternativ)

DE ÖVRIGA JÄMSTÄLLDHETSMÅLEN – ANTAGNA AV RIKSDAGEN 2006

1. Jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Hur når vi dem, i samhället, i föreningen och privat?

- Vems fel är det när rampen inte funkar på bussen?
- Tar du det som att du är besvärlig eller är det samhällets skyldighet att vara tillgängligt?
- Är män bättre på att reagera på diskriminering och dåligt bemötande? Varför i så fall?
- Begränsas ditt liv av bristande tillgänglighet och brist på assistans?
- Får män mer och fler insatser och hjälpmedel? Varför i så fall?

Hur gå vidare? Vem tar ansvar för det?

Underlag för texterna i häftet

Cresso D, Fransson E, Kristensen K (2009) *Sant eller falskt? Om mäns våld mot kvinnor*. Bräcke Diakoni

FN:s Förklaring om mänskliga rättigheter. www.manskligarattigheter.gov.se 091207

Heimer G & Sandberg D red. (2008) *Våldsutsatta kvinnor samhällets ansvar*. Studentlitteratur

Integrations- och jämställdhetsdepartementet (2007) *Nationella handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*. Skr. 2007/08:39

Isdal P (2001) *Meningen med våld*. Gothia Förlag

Jeffner S (1997) *Liksom våldtäkt typ. Om betydelsen av kön och heterosexuallitet för ungdomars förståelse av våldtäkt*. Uppsala Universitet

Kristensen K (2010) *Dubbelt utsatta damer? – en studie om mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*. Göteborgs Universitet

Lundgren E (2001) *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfångsundersökning*. Brottsoffermyndigheten

Lundgren E (2004) *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Lundgren E, Heimer G, Westerstrand J, Kalliokoski A-M (2001) *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Fritzes

Nilsson L & Westholm O (2007) *Våld mot personer med funktionshinder*. Brottsförebyggande rådet

Näringsdepartementet (2005) *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken*. Prop.2005/06:155

Torgny K (2009) *Magasinet Och...*. Bräcke Diakoni

Torgny K (2008) *DUBBELT UTSATT – våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*. Bräcke Diakoni

Utredningsinstitutet HANDU *Levnadsnivåundersökning 2005 – döva, hörselskadade, rörelsehindrade och synskadade personer svarar*. (2005)

Westerlund I, Ranemo C (2007) *Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*. Utredningsinstitutet HANDU

Wendt Höjer M (2002): *Rädslans politik: våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Liber ekonomi.

Wennstams K *Rödluvan och vargen – fritt från hennes föreläsning "Ett Brottsoffer i mediasamhället"* (nov 2008)

www.dubbeltutsatt.se